

A-Kİ-ÚŠ

Yakup

Onur ÇALIŞKAN

Doç. Dr. Onur ÇALIŞKAN

A-Ki-UŞ
Yakup

ISBN 978-605-241-623-5
DOI 10.14527/9786052416235

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2019, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Nisan 2019, Ankara

Yayın-Proje: Ayşe Açıkgöz
Dizgi-Grafik Tasarım: Ayşe Nur Yıldırım
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Limited Şirketi
Çetinemeç Bulvarı 1314.Cadde No:37A-B
0312 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 33365

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Onur ÇALIŞKAN

1975 yılında Ankara'da doğdu. 1993 yılında TED Ankara Koleji'nden mezun oldu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Coğrafya Bölümü'nü 2005 yılında bitirdi. 2005 yılında Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, İlköğretim Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaya başladı. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim alanında yaptığı yüksek lisans eğitimiyle, 2008 yılında Bilim Uzmanı oldu. Aynı yıl yine aynı kurumda doktora eğitimine başladı. 2012 yılında Fiziki Coğrafya alanında Doktor unvanını aldı. 2013 yılında Eğitim Bilimleri Fakültesi, İlköğretim Bölümü'nde Yardımcı Doçent oldu. 2017 yılında Fiziki Coğrafya alanında Doçent unvanını aldı. 2013 yılından beri Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Coğrafya Eğitimi Anabilimdalı Başkanlığını da yürütmektedir. Ulusal ve uluslararası birçok bilimsel derneğe üyedir. TÜBİTAK ve üniversite kaynaklarınca desteklenen çok sayıda projede çalışmıştır. Yurt dışı ve yurt içi çeşitli proje ve dergi hakemlikleri, çok sayıda bilimsel kongre sunumu ve bilimsel yayınları mevcuttur. Çalışma alanları çevre eğitimi, eğitimde arazi çalışmaları, şehir iklimi, canlı iklimi, glasiyal ve periglasiyal jeomorfoloji olarak sıralanabilir. Yayımlanan kitapları; Permafrost ve Periglasiyal Jeomorfoloji (2014), Coğrafya Eğitimi ve Arazi Çalışmaları (2015), Aladağlar Seyir Defteri: Bir Keşfin Öyküsü (2015), Cebecinin Canları (2016), Permafrost ve Taban Buzu Terimleri Sözlüğü (Çeviri: 2017), Bolkar Dağları Seyir Defteri: Dağ Doğulmaz Olunur (2018).

ÖN SÖZ

A- Kİ-ÜŞ, bilinen en eski yazı olan Sümerce bir tamlamadır. Sümerce (𐎧𐎫𐎷𐎠) baba, (𐎧𐎫𐎷𐎠) ölü ve (𐎧𐎫𐎷𐎠) Dünya anlamına gelmektedir. Ölü Dünya'nın Babası şeklindeki bu tamlamayla canlıların topyekün ortadan kalktığı bir Dünya'ya gönderme yapılmaktadır.

Dört milyar altı yüz milyon yıl önceki doğumundan beri Dünya sayısız yıkıcı felaket görmüştür. Ancak bunlardan çok azı süper yıkım seviyesine ulaşabilmiştir. Süper yıkımı diğer felaketlerden ayıran temel farklılığı yol açtığı zarardır. Bir süper yıkım sonrasında Dünya üzerinde yaşayan canlı türlerinin %80'ninden fazlası yok olmakta, geride kalan çorak toprak üzerinde bir daha görünmemek üzere nesilleri tükenmektedir. Gezegenin havası, suyu, toprağı ve bütün ekosistemleri tepeden tırnağa değişmektedir. Süper yıkımlardan en çok tanınanı, geniş kitleler tarafından bilineni sonuncusudur. Bilinen son süper yıkım altmış beş milyon yıl önce gerçekleşmiş ve o zamanlar bu toprakların gerçek hâkimi olan dinozorların topyekün imhasıyla sonuçlanmıştır.

Yüz yetmiş milyon yıldır gezegenin dağından, taşından, çöllerinden, yağmur ormanlarına kadar her yerinde rastlanılabilen, birkaç santimetreden onlarca metre büyüklüğe kadar yüzlerce farklı türü olan yaratıklar, gerçekleşen süper yıkım nedeniyle son bireyine kadar yeryüzünden silinmişlerdir. Farklı varsayımlar bulunmakla birlikte, günümüzde en çok taraftar bulan kurama göre bu süper yıkıma Dünya'ya çarpan 5-15 kilometre çapındaki bir göktaşı neden olmuştur. Her ne sebep olduysa olsun altmış beş milyon yıl öncesinden itibaren yeryüzünün kara, hava ve denizlerindeki canlılar değişmiş, memeliler giderek hâkim canlı familyası haline gelmeye başlamışlardır.

Dinozorların ve daha pek çok canlının neslinin tükenmesine neden olan süper yıkım gibi büyük felaketlerin geçmişte en az beş kez gerçekleştiği düşünülmektedir. Etkisi süper yıkımlar kadar olmasa bile canlıların büyük bir bölümünü yok eden daha küçük ölçekli yıkımların sayısı ise on yedidir. Yeni bir süper yıkımın ne zaman gerçekleşebileceği bilinmemekle birlikte, gelecekte bir zaman gerçekleşmesi kesindir. Dünya'daki hali hazırda bulunan koşulların sonunu getirebilecek pek çok farklı kıyamet senaryosu bilim insanları tarafından değerlendirilmekte ve paylaşılmaktadır. Geçmişte yaşananlar, gelecek için de önemli ipuçları vermektedir.

Dünya gezegeni derin okyanus çukurlarından, sülfürik asitli mağara sularına kadar yaşamla doludur. Yerküreyi sonsuz uzaydaki diğer birçok gezegenden farklı kılan da üzerindeki canlılardır. Birbirinden farklı ortamlar, çok değişken koşullar sunmaktadır. Geçmişte yaşanan süper yıkımlar bütün bu ekosistemleri yukarıdan aşağı değiştirmiş, alt üst etmiş olmasına karşın yaşam yeni koşullara uyum sağlayarak varlığını devam ettirmiştir. Canlıların %80'inden fazlası yok olsa bile, yaşam bir yolunu bulup yeniden gezegenin dört bir köşesinde kendini farklı şekil ve yapılarla var edebilmektedir. Yaşam kırılğan ve kolayca tahrip edilebilir olmasına karşılık, Dünya gezegeni herhangi bir sebeple parçalarına da ayrılrsa, bu parçaların üzerinde varlığını koruyabilecek donanıma sahiptir. Kendine yeni bir ev buluncaya ya da düştüğü herhangi bir toz parçasını yaşanabilecek bir gezegen haline getirinceye kadar sonsuz uzayda, yıldız ışıkları altında seyahat edebilecektir.

Yakup sekiz ciltten oluşan süper yıkım serisinin birinci kitabıdır. Dünya'daki yaşamı topyekûn değiştirebilecek onlarca farklı felaket olduğu bilinen bir gerçektir. Süper yıkımların besin

zincirinin yukarısındaki canlıları daha çok etkilediği anlaşılmaktadır. Bir sonraki süper yıkımdan en fazla zarar görecektir canlı topluluğunun insanlar olacağı açıktır. Diğer canlıları öldürerek yaşamına devam eden çoğu canlının tersine, kendini onlardan daha üstün gören bir moral motivasyonla güdülenmiştir. Bilim insanlarının büyük bir bölümü Dünya'daki yaşamı olumsuz etkileyebilecek felaket senaryoları üzerinde yoğunlaşmakta, alınabilecek tedbirleri ve olası çözüm yollarını araştırmaktadır. Yakup bu bilim insanlarından birkaçının öyküsüdür. Yakup değişimle, insanın karşılaştığı sorunlara çözüm üretirken gerçekleştirdiği uyumlu ilgilidir. Yaraların iyileşirken orijinalinden farklı dokular ortaya çıkarması gibi büyük felaketlerin toplulukları şekillendirmesini ele almaktadır. Bilim, bilimci ve bilimsellik gibi kavramlar etrafında polemiklerin de ister istemez yer aldığı bir bilim kurgu yapıtıdır. Diğer bir yandan Yakup aile, komşuluk, doğa, kuşak çatışması, kıyamet gibi gündelik konu ya da sorunlarla ilgilidir. Alt sınıftan sıradan bir insanın gözüyle de Dünya'nın sonu ele alınmaktadır. Rutin kaygılar dışında, bilimsel olgulara da sıradan bakış açısını vermektedir.

Onur ÇALIŞKAN

2019, Ankara

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ..... iv

1. BÖLÜM

YAKUP DOĞULMAZ.....1

2. BÖLÜM

AZİZ HELENS..... 13

3. BÖLÜM

BOLKAR DAĞLARI'NA YOLCULUK 39

4. BÖLÜM

PARADİGMANIN ÇÖKÜŞÜ 53

5. BÖLÜM

ZEYTİN ÇEKİRDEĞİ 71

6. BÖLÜM

KİYAMETİN ŞAFAĞI 85

7. BÖLÜM

KİYAMET EVLERİ 95

8. BÖLÜM

ATEŞ ÇEMBERİ DARALIRKEN..... 101

9. BÖLÜM

KÜL, TOZ ve ASİT 105

10. BÖLÜM

ÖLÜMÜ BEKLERKEN..... 115

Dünyanın en harika insanına
YANIS ÖNER ÇALIŞKAN'A...

1. BÖLÜM

YAKUP DOĞULMAZ

Biz cahil insanlarız efendim. Bilimden ilimden pek anlamayız. Yaptıklarımız ekseriya ana babamızdan, büyüklerimizden gördüklerimizdir. Nedenini bilmeden geçer gideriz. Mevzuların kökenine inmeden öğreniriz. Amma bir kez belledik mi, kimse bizden daha iyi yapamaz efendim. Mesela seneler önce Ermeni komşumuzdan bir meze öğrendim, 'kocabella' diyorum ben de adı bir değişik efendim. Çok sonraları iki aile toplandığımızda yaptım, az kalsın parmaklarını da yiyorlardı. Nairi Hanım ağzını şapırdata şapırdata,

“Vallahi Mahmut Bey, eşimden çok daha güzel yapmışsınız” dedi.

Ben, “Yok efendim olur mu? Teveccühünüz...” filan diye karşılık verdim ama Avadis Bey de onayladı, “Yok be azizim gerçekten, senin yaptığın bir başka lezzetli olmuş. İçine ne koydun, nasıl yaptın bunu?” diye sordu.

Ben söyler miyim sırrımı efendim. Aynı onun tarifini tekrarladım. Hâlbuki patlıcanı bir gece önceden tuzlu suda beklettim. Nohudu haşladıktan sonra tavada iki kez döndürdüm. Elbette el ayarı da önemli. Ben anlamam tuzlu suda bekleyince patlıcana ne oluyor, tuz ona ne yapıyor da acısını alıyor. Amma damakta bıraktığı tadı iyi bilirim efendim.

Avadis Bey Ermeni'ydi amma dünya tatlısıydı efendim. Eşi, oğlu da öyle. Bizim gibi değil okumuş insanlardı. Onların oğlan bizim oğlanın en yakın arkadaşıydı efendim. Tanışıklığımız da oradan gelir. Bizim oğlana okul çıkışında saldırıp komalık ettiklerinde on beş gün ailecek bizimle birlikte hastanede kaldıladı. Allah düşmanımın başına vermesin, çok acı günlerdi efendim.

Ben bir hafta bir şey yiyemedim, konuşamadım, deliye döndüm. Kime çatacağımı, kime dalaşacağımı şaşırdım. Konu komşu, hısım akraba geçmiş olsuna geliyor, batıyor, iyi diyorlar, batıyor, kötü diyorlar, kuduruyorum efendim. Bizim hanım her zaman ve koşulda dirayetlidir efendim. Zaten o olmasa bizim işler hepten ters giderdi. O beni teskin eder, telkin eder, yoksa sınırdan ikiye ayrılacağım. Bana "Erkekler ağlamaz, erkek evin direğidir." dediler, ben de gerçekten öyle sandım. Erkekler bal gibi de ağlıyor, hem ayrıca bizim evin direği de, kirişi de bizim hanım efendim. Beni sayar, sever elbet, bir dediğimi iki etmez amma ben olmasam da yaşar, o olmasa ben rezil kepaze olurum efendim.

Oğlanı birkaç psikopat öldüresiye dövmüş, çocuğum yoğun bakıma yarı ölü getirilmiş ancak üç gün uyutulduktan sonra uyandırılmaya çalışılmış, beşinci günün sonunda gözlerini açmış biz ne olduğunu neden olduğunu bilmiyoruz. Dikran görmüş döverlerken efendim, müdahale etmeye çalışmış, buna da üç tane çekmişler korkmuş çocuk, ne yapsın efendim? Ben ağlamayım da kimler ağlasın. Yine de bakıyorum etrafıma, kimse yoksa başlıyorum ağlamaya. Hanım benim ortadan kaybolduğumu anlıyor, yanıma geliyor, beraber ağlıyoruz. Bir biz değil ki arkadaşları, öğretmenleri herkes ağlıyor. Ağlamasam delireceğim, beynim parçalanacak. Neyse ki beş gün sonra yavrum kendine geldi de dertlerimiz biraz olsun azaldı efendim. Sakat kalma riski var dediler. Beyni ciddi hasar görmüş olabilir dediler efendim. Canı sağ olsun da her şeyin bir çaresi var, bir tek ölümün yok dedik, kendimizi avuttuk efendim.

Oğlan on beş gün sonra kendine geldi efendim, görünürde kalıcı bir sakatlığı yoktu. Sonrasında da canımızı sıkacak bir eksikliği olmadığı efendim. Hastanede ilk gördüğümüzde durumu çok kötüydü. Vücudu kapkaraydı, ezikler, morluklarla doluydu. Annesi belki tanımıştır ama bana bir fotoğrafını gösterip “Bu kim?” deseler “Oğlum Yakup.” diyemezdim, tanıyamazdım efendim. Kafası normalin iki katı büyümüş, yüzü, gözü şiş. Çenesi yerinden çıkmış, dişlerinin çoğu kırılmış. Görenler korkuyor, ürperiyor, canavar gibi bir şey olmuş. Her yerinde sargılar, bandajlar, gözleri kapanmış, ekmeğin kabuğu gibi bir aralıktan bakıyordu. Allah düşmanımın başına vermesin. Kör olacağım sandım. İçimden bir alev yükseldi, olduğum yerde kül olacaktım efendim.

Bizim oğlan o halde bile normal hasta gibi yatamıyor, kalkıp yürümek istiyordu. Hemşireleri, doktorları gerim gerim geriyordu efendim. Doktorlarından biri, “Bu olaydan önce de bu kadar

gergin miydi, yoksa saldırıdan sonra mı oldu?” diye sordu. En sonunda birkaç doktor bir araya gelip durumun ciddiyetini anlatmaya karar verdiler. Neler olabileceğini teker teker anlattılar, ölebileceğini, kalıcı bir sakatlık yaşayabileceğini kalın kafasına sokmaya çalıştılar. İkna olduğunu sanmam efendim amma daha fazla üzerine gelinmesin diye daha az gergin bir hasta haline geldi. Hastaneden çıktıktan sonra uzunca bir süre tedavisi devam etti. Bu felakete kadar yerinde duramayan oğlan, resmen bir sabır taşı oldu. Beklemeyi, sabırla iyileşmeyi öğrendi efendim.

Bir yandan yaralı oğlumuzla uğraşiyor, bir yandan da neden böyle bir felaketin başımıza geldiğini öğrenmek için meraklanıp çatlıyoruz. Ne zaman lafı oraya getirsek bir yolunu buluyor geçiştiriyor. Üzülür diye sıkıştırıyoruz amma devletin polisi, jandarması var. Ölümüne kast edenleri soruşturuyorlar elbet. İyice konuşmaya başlayınca, daha hastaneden çıkmadan gelip polis ifadesini aldı. Yapanları tanımadığını, Dikran’la eve giderlerken önlerini kestiklerini, para istediklerini, vermeyince de saldırdıklarını söyledi. Polis anlattıklarına inanmasa da çok da fazla oralı olmadı. İyice iyileştikten sonra ben de çok üzerine gittim amma ağzından tek kelime alamadım efendim. Hanım onun yalan söyleyip söylemediğini hemen anlar. Annesine hiç yalan söyleyemez. Bu yüzden ne zaman soru sormaya başlasak hemen konuyu kapatıyor efendim. Olayın iç yüzünü sonradan öğrendik tabii. Keşke hiç öğrenmeseydik yüreğimiz daha çok tükendi efendim.

Seneler önce bir yılbaşıydı efendim. Olayın üzerinden on iki yıl geçmişti. Her sene olduğu gibi yine Avadis Beylerde toplanmıştık. Yılbaşlarını onlarla birlikte kutlamak bir gelenek haline gelmişti. Çok büyük bir kaza bela olmazsa aralığın son gününde onlarda toplanıyorduk. Ermenilerde yılbaşı demek düğün bayram demek. Nasıl onlar bizim bayramlarımıza iştirak ediyor, biz

de onları yalnız bırakmayalım diyoruz. Neyse çok uzatmayayım efendim. Yemekler yenmiş, sofraya kurulu olduğu halde eğlenceye, sohbeğe geçilmişti. Gerek Avadis Bey gerek Nairi Hanım gerekse de Dikran çok güzel içerlerdi. Ben hiç içmedim. Bizim dinimiz katiyen yasaklıyor içkiyi. Onlarınkı öyle değil. Bizim oğlan da içer ama içerse daha iyi. Elindeki kadehle oynar durur. Bir ağzına götürür, bir masaya bırakır. Oynar durur, bir bardakla saatlerce oyalandığı olur. O sene bizim oğlan uzunca bir süreden sonra yeniden aramıza katıldığı için ayrıca bir keyifliydi soframız efendim. Kolay değil Amerikanyada doktor olup gelmişti. Öyle bildiğimiz tabiplerden değil ha. Coğrafya doktorasını tamamlamıştı. Çok keyifliydik, çok mutluyduk ama bizim oğlan her zaman olduğu gibi yüksek gerilim hattı gibiydi efendim.

Gece ilerleyip sohbetin koyulaştığı bir anda Dikran bizimkinin hastanede kaldığı lise yıllarından bahsetmeye başladı efendim. Ne kadar sıkı arkadaş olduklarından, birbirlerini ölümüne sevdiklerinden konu açtı. Öyle duygulanmıştı ki gözleri yaşarmıştı. Anlattıkça açıldı ve dostluklarının az kalsın bizim oğlanın canına mal olacağını ima eder laflar etti. Soğuk kuzey rüzgârı esti sanki efendim. Ortam buz gibi oldu. Avadis Bey öksürük krizine tutuldu. Nairi Hanım'ın gözleri yuvalarından fırlayacak gibi oldu. Meseleyi anlayamayan bir ben bir de bizim hanım boş boş bakıyor, anlam vermeye çalışıyoruz efendim. Bizim oğlan tüm akşam oynadığı rakı bardağını hop kafasına dikti, "Alkollüsün sen Dikran, ne konuştuğunu bilmiyorsun." dedi.

Dikran küçümseyici bir gülümsemeye bakıp bizimkinin sırf kendisini korumak için kendisiyle alay eden bir zorbaya kafa tuttuğunu, pislik herifin birkaç gün sonra yanında kendisi gibi ciğeri beş para etmez bir avuç hergeleyle gelip saldırdıklarını anlattı. Kelimeleri bittikten sonra yılların yükü omzundan